

*Em ơi, bước chân em là hữu hạn
Bài thơ anh là vô hạn
Con cái tương lai chúng thật xa vời
Cái hữu hạn nuôi cái xa vời và vô hạn*

*Xưa cụ Tú Xương bà
Nuôi đủ năm con với một chồng
Nay em nuôi ba con và anh
Anh - cái lẽ thơ xiêu vẹo*

Phú Đa - 1995

Hiểu

*Tình yêu đóng khung trong bốn bức tường
Then cài chặt im lìm năm tháng
Gió gõ cửa sững sờ ngỡ ngác
Trăng ghé nhòm tiu nghủ quay đi*

*Đã một thời tôi sống mê ly
Với tình yêu khư khư trong tay giữ
Với hạnh phúc lặng say trên giường ngủ
Gia đình là vương quốc nhỏ nhoi*

*J*hoa trên bàn không ong bướm ghé chơi
*H*ương của hoa lẫn vào mùi của rượu
*M*ắt mờ màng chạm vào tường vôi bạc
*C*hân trần thờ dưng bực cầu ao

*Đ*ã chấp cánh cho thơ mà thơ chẳng bay cao
*T*óc tơ vò xoắn vào đèn khét lẹt
*N*hững con chữ múa may làm xiếc
*T*ôi là người đạo diễn yếu tay.

*“Đ*i cho biết đó biết đây...”
*C*âu nói ấy nửa đời giờ mới hiểu
*T*ình yêu đừng khi nào trói buộc
*M*ới bay lên tới xa thăm cuộc đời

Chiều tà

Kính tặng ông Trần Hùng

*Thời gian đẩy trán lên cao
Sợi tóc gầy guộc lẫn vào trời mây
Mắt nhìn dưới kính mờ say
Chân bước dò dẫm sáng ngày đầu quen
Trang sách thích chữ to lên
Tai muốn sát lại cho liền lời yêu
Hạt cơm luôn phải mềm theo
Lá rau luộc kỹ để chiều cái răng
Đường nhựa vừa rộng vừa bằng
Mà sao gây cứ ngại ngừng khi đi*

Trà Phương - 1996

Gặp lại

Gửi Xuân Mai

*Hai năm năm như trâu chạy qua làng
Bởi nợ tình xưa nợ văn chương
Tôi ghé thăm bạn chiều Đại Lải
Thác đổ niềm vui, núi mây vương*

*Tóc bạn trắng bông xoắn tơ vò
Chân tôi khập khiễng bước teo cơ
Ta siết chặt một vòng kỷ ức
Trường Sơn, đồi Ngọc, Tây Hồ...*

*Rượu đã cạn chai, bia cạn can
Nỗi niềm đầy ấp những thơ văn
Tôi say hết cỡ ôm bạn ngủ
Bạn thì tựa quây chéo năm canh...*

Vinh Yên, tháng 6-1999

Tháng Ba

*Tháng ba hạt gạo lên ngôi
Con cua xuống chực. Chuyện đời lăn tăn*

*Tháng ba mơn bánh xe lăn
Đêm còn cào sáng, ngày lẫn hồi đêm*

*Tháng ba cố quên chẳng quên
Trái tim giằng xé bắt đền thơ tôi.*

1990

Hạt mưa

*Tháng giêng rét ngọt xưa nay
Hạt mưa không cánh mà bay ngang trời
Tháng hai cây cỏ sinh sôi
Từ làn mưa bụi non tươi dịu dàng
Tháng ba tiếng sấm rộn ràng
Hạt mưa đi gọi đồng làng lúa lên
Tháng tư vừa lạ vừa quen
Mưa rào đổ xuống bình yên mọi bề*

Tháng năm là tháng e dè
Áo tôi mang sẵn đi, về ung dung
Nhớ mưa tháng sáu vô cùng
Đêm oi khó ngủ ruộng đồng hạn lâu
Tháng bảy ướt át mưa ngâu
Thương ba, nhớ bảy giận nhau ngày nào
Tháng tám mấp mé bờ ao
Chuồn chuồn bay thấp nôn nao mưa dầm
Hạt đôi mươi, hạt mồng năm
Mưa rươi nhuần nhị mát dầm thịt da
Hạt mưa tháng một la cà
Tháng chạp mưa vắng cả ba mươi ngày.

1984

Bàn cờ

*Rơm lên đống
Thóc vào hòm
Cánh đồng chỉ còn gốc rạ*

*Ngang dọc
Bờ máng bờ nương
Bờ vùng bờ thửa
Ruộng chân chua chân mặn...*

*Cánh đồng như bàn cờ
Thắng thua trong mỗi vụ
Ta là quân tốt
Ván nào cũng thích sang sông.*

Xóm Sông - 1999

Tháng Năm

*Tháng năm đất vuông trời tròn
Đêm hẹp như thể không còn là đêm
Mồ hôi nhuộm gụ chuỗi liềm
Cong cong bông lúa uốn mềm nắng nôi
Ngày nâng ba bữa cơm cười
Máy reo chộn rộn lòng người ước ao
Cột thóc chồng đồng rơm cao
Hạt vàng vương vấn lối vào lối ra*

Tháng năm về nhớ tháng ba
Giữa kỳ giáp hạt bao nhà ngẩn ngơ
Lát khoai độn, hạt cơm ngô
Trẻ con chống đũa ngồi chờ tháng năm

Tháng năm là tháng giữa năm
Tháng ba, tháng tám kẻ năm hai hên
Thời gian như sợi dây bền
Đói no co kéo vẫn nguyên cuộc đời.

1984

Rừng nắng

*Mặt trời mưa xuống rừng xanh
Bao nhiêu giọt nắng long lanh mắt sàng
Ông đi kiếm mật lang thang
Nhìn đốm nắng ngõ hoa vàng nở tươi
Hoa vui chúm chím miệng cười
Lá vui tắm nắng sắc ngời ngời xanh
Chim vui giọng hót vừa thanh
Vừa ngọt như mật trái lành của cây
Suối đàn mãi miết so dây
Đệm cho gió hát ngát đầy lời thương.*

*Nắng rơi tả tả xuống rừng
Rì rào nhựa chuyển trong từng thớ cây
Búp măng đẹp tựa ngón tay
Lộc non tròn mắt mà say nắng trời
Đường như tròn ốc lên đồi
Nương như tấm chiếu ai phơi xanh rì
Qua rừng... chân chẳng đành đi
Mắt thì cứ muốn nhìn về nhiều nơi
Đồi như đĩa đựng đầy xôi
Mùi hương cây quả quanh tôi từng bình.*

Ba Sao - 1976

Ký họa đồng quê

*Thửa ruộng như trang giấy trắng trơn
Những dòng chữ vừa gặt hái
Gốc rạ trơ ra như những dòng ba chấm
Hương mùa vấn vương ngọt ngào.*

Con trâu

Cái cày

Và anh

Cái bộ ba để gì có được

Cái bộ ba đã tồn tại ngàn đời

Con trâu chăm
Con trâu lười
Cái roi cầm tay không làm gì cả
Con trâu là thượng đế
Bùn toé lên lỗ chỗ nụ cười
Con sáo đen đánh đu ngà trâu ngắm trời
Anh đánh đu với đất
Dưới tay anh đất lật
Từng sá đất xoắn bện dây thừng
Như cái nghề đi cày của anh bện vào cuộc sống
Đất đông sâu đông cạn
Trời nắng lửa mưa dầm
Con trâu hình lọ mực
Cái cày là ngọn bút viết nên mùa màng.

Cánh Diêm - 1998

Cây lúa

*Cũng từ dưới đất mọc lên
Như bao cây khác ở trên đời này
Lá xoè như những bàn tay
Đỡ bao sương gió tháng ngày đi qua*

*Mạ là tên thưở còn thơ
Lúa là tên đã cấy ra ngoài đồng
Tuổi xuân xanh biếc mênh mông
Tuổi già chín rục ước mong mùa màng*

*Hạt nào cũng nặng đầu bông
Bông nào cũng đáng lưng ong diu hiền
Ngàn xưa như thể tự nhiên
Lúa luôn bám rễ vững bền nơi nơi*

*Chỉ là cây cấy lúa ơi
Mà sao lúa nói bao lời tôi yêu.*

Những đôi chân

*Một đôi chân không đi bằng chân
Ngồi cũng là đi, đi cũng là ngồi
Chiếc xe lăn ba bánh lớp.*

*Một đôi chân chôn chân vào đá
Cả đời đứng đợi
Đôi chân kia về*

*Một đôi chân mất những đôi chân
Lặng im ngồi bó gối
Nhìn hoàng hôn vàng úa trên đầu*

*Một đôi chân gót đỏ hào hoa
Lăn trong ngàn nốt nhạc
Bài ca nghe không rõ lời...*

1990

Bạn cũ

*Tôi Bê tiến
Nó Bê quay*

*Chiến tranh đóng cửa
Năm tháng rêu phong*

*Gặp giữa quê hương
Nó đi xe dem
Nó làm giám đốc*

*Tôi đi cà
Tám áo vá vai bùn đất
Vào quán uống bia*

*Mọi so sánh có thể là khập khiêng
Lộng hảo tâm mới là đức lâu bền
Hai đứa chúng tôi tranh nhau trả tiền
Và tôi thắng.*

*Nó khúc triết nhiều lời như thầy giảng
Tôi lảm lì như hạt thóc sau mưa.*

Đệ Nhất - 1997

Cổng Trời

Cổng Trời là cổng nhà Trời
Chúng tôi đến ở suốt thời đạn bom
Tưởng rằng hào nhoáng vàng son
Nào ngờ binh dị xóm thôn quê mình
Rủi rì con suối lượn quanh
Tiếng chim nhả mật trên cành liu ló
Đồi xa như nón như ô
Núi gần như nóc nhà nhô lên trời
Màu xanh đặc quánh nơi nơi
Con đường rỗng rảnh công người lên mây
Cổng Trời vông mắc lưng cây
Lòng tôi nổi nhớ mắc dây tháng năm.

Thời gian như gió xô giăng...
Ước gì được trở lại thăm Cổng Trời
Mượn trâu của Cuội mà ngồi
Mà ngắm cho sướng cái thời đã qua

Phủ Lý - 1980

Trước đèn Bà Vũ

*Tạo hoá sinh ra nàng
Cái bóng của nàng cũng trời sinh
Cái bóng một thời vò vỡ nuôi con.*

*Nàng sớm quy tiên
Riêng cái bóng - Cái bóng oan khiên
Nghìn năm rồi
Không mất.*

*Chuyện đau của nàng đã thành cổ tích
Đòng sông kia đổ ngàu nước mắt phù sa*

*Không còn nơi đây
Nếp nhà rơm rạ
Mà trăm mặc ngồi đèn áo thời gian lớp lớp rêu phong
Vòng khăn cây cổ thụ.
Thắp nén hương vái người thiếu phụ
Khói nghi ngút bay lên bao dấu hỏi, hỏi trời....*

*Tôi chiến binh giữa trận mạc một thời
Về, soi vào mắt thánh
Thấy niềm tin màu tím
Trong mắt mình lung linh*

Lá rụng

*Cơn gió vừa ào qua
Có chiếc lá xanh bất ngờ lia cây rụng xuống
Mặt đất thêm một nốt nhạc không lời*

*Cành chim nào biết đâu
Cứ nhớn như chuyền cành
Và hát
Bông hoa nào biết đâu
Cứ thản nhiên tươi ngời
Và ngát
Bàn chân gà vô tình
Đẫm lên
Xào xạc*

*Chiếc lá rụng về đất
Mặt đất thêm một nốt nhạc
Không lời.*

Không màu

Thân tặng anh Trần Chí

*Bà lần mang nặng
Đẻ đau một lần
Nỗi đau ba lần thành cấp số nhân*

*Chất độc màu da cam
Chiến tranh màu máu đỏ
J loà đồng trong anh hôm nay đó
Thành nỗi đau màu gì*

*Nỗi đau thái quá hoá chai lì
Nỗi buồn bão hoà thành vô tư*

*Ngôi nhà rạ gió lùa
Không một tấm huy chương treo vách
Trong túi áo ngực anh
Không cuốn sổ thương binh loại nào
Chỉ đứa trẻ nằm trên giường ngơ ngáo
Mình đây lông lá...*

*Tôi đã đi cùng trời cuối bể
Tôi đây mới đo được chiều cao nỗi đau
Nước mắt tôi rơi tím nhòe trang bản thảo
Ước sự hy sinh đừng có chỗ tận cùng.*

Nhân Phúc 4-1993

Chân dung phác thảo

*Một chân các anh bay lên
Tan vào thời gian.*

*Mặt đất như là
Vẫn nguyên cây cỏ
Bầu trời như là
Vẫn đủ vì sao.*

*Bờ đê cao
Ba anh đứng .
Phía trước
Phía sau
Như nhau
Thăm thăm...*

*Ba cái đầu thế chân kiềng
Ba trái tim thế chân kiềng
Ba cái chân hết kiềng ba chân...*

1981

Khoá

*Một năm làm nhà
Ba năm làm cửa
Đêm ngủ then cài
Ngày đi vắng khoá*

*Buồng khoá
Tủ khoá
Bếp khoá...
Cái mồm đôi khi cũng cần phải khoá !*

*Nhà nghèo khoá ít
Nhà giàu khoá nhiều
Người thủ kho xi nghiệp p
Trong tay giữ mấy xâu chìa.*

*Ruộng nhà tôi bị mất mấy quả cà chua
Vợ chửi ngang dọc cánh đồng*

*Cái gì mất đã mất
Cái gì còn chưa hẳn đã còn
Tôi ngồi im như Phật
Mơ một mô hình cho thế kỷ sau :*

*Ai sản xuất ra khoa
Sẽ phải ngồi tù*

Đại Lải 6-1999

Nhân vật cũ

*Làng xưa xơ xác đói nghèo
Ai sinh ra gã Chí Phèo, đặt tên ?
Để Trời chìm giữa chai men
Để đất chệnh choáng chân quen tối ngày
Để trăng méo mó ngọn cây
Ngoằn ngoèu ngõ xóm, tháng ngày lơ mơ.*

Bài thơ nào biết là thơ
Đù hay cũng chỉ là tờ giấy thôi
Rượu là cao gạo của đời
Cơm chỉ là thứ để nuôi sống mình
Sống cùn mà thật chí tình
Chửi bao nhiêu cũng một mình mình nghe

Giấy còn rách tiếc chi lẽ
Ai khinh ai ghét ai chê mặc người
Chỉ yêu bụi chuối xanh tươi
Nhớ hoài bát cháo bốc hơi thơm hành
Khát khao... rách nát mặt lạnh
To gan mình tự giết mình lạ chưa.

Vũ Đại - 1996

Từ tiếng đục

Lìm cứng

Gự nạc

Đổi mềm...

Loại gỗ nào cũng vô tri vô giác

Màu gỗ màu của đất.

Lách cách

Lách cách

Tiếng đục thêu dệt thời gian.

Từ tiếng đục
Phật ngự toà sen
Nhân từ và đức độ
Nam mô di đà
Người cúi rạp mình chấp tay khấn vái.
Từ tiếng đục
Hoa nở hết cỡ
Không bao giờ tàn.
Từ tiếng đục
Rồng bay lên phượng múa
Rối rít vùng không gian.
Từ tiếng đục
Phồng múp đầu mắt híp
Bé bụng ngồi vô tư...

Lách cách
Lách cách
Từ tiếng đục
Mảnh gỗ tạo dựng muôn loài và màu sắc
Thế gian.

Kê lại

Gặp ông ở giữa "Đời thừa"
Mà mê tự thuở khi chửa thành người
Con thuyền ngược nước sông xuôi
Bên lở cứ lở bên bồi bồi thêm
Đầy văn mà lôm đống tiền
Cuộc đời trôi nổi nổi niềm trở trăn
Đất bằng sát gót đôi chân
Bước sao hằng hụt tháng năm dẫm dò
Đưa tay hứng nợ để lo
Nhân tình thế thái có ngờ được đâu
Chữ tâm bọc lấy chữ sâu
Trang văn viết lại từ đầu chửa ưng.

Váng trắng loang chén rượu nồng
Đời là bể khổ bèo bồng mây bay
Áo cơm dè nặng vai gầy
Vẫn đọng câu chữ dằng dặt nhân gian.

Khổ đau xưa đã hạ màn
“Đời thừa” kê lại mặt bàn văn chương.

Nỗi gì

*Đời xếp tôi vào tháng
Tháng đủ ba mươi ngày
Tôi xếp tháng vào năm
Năm tròn mười hai tháng*

*Thời gian chửa chát ngắt
Núi đã lấm thác ghềnh
Thời gian chửa mông mênh
Biển đã cồn sóng cả*

*Đường xa ra câu đố
Đấu hỏi oằn hai vai
Ngày nối đêm sang mai
Vết chân như ba chấm*

*Con tàu nào rời bến
Tiếng còi vọng về đây
Tôi bơ vơ bịn rịn
Một nỗi gì lan lây...*

Lời người đưa thư

Thân tặng anh Kim Văn Đăng

*Con.... kính gửi mẹ...
Anh... thương gửi em...
Bạn... thương gửi bạn...
Những phong thư xinh xắn
Tụ về trên tay tôi.*

*Chiếc phong bì thì nhỏ nhoi thôi
Sao lá thư nào cũng nặng
Nét chữ nào cũng đều thân thuộc
Như chính tay mình viết ra.*

*Mỗi cánh tem như mỗi cánh hoa
Đấu nhật ấn in hồng ngày tháng
Chiếc túi bạt căng đầy tình cảm
Niềm thương nỗi nhớ bao người*

Địa chỉ các nơi
Phố phường làng xóm
Hòm thư, cơ quan, xí nghiệp...
Những phong thư mãi miết
Như những cánh chim
Bay vượt không gian
Bay vượt thời gian
Địa chỉ nằm trong trí nhớ
Người nhận thư nào cũng trước lạ sau quen.

Niềm vui thì cứ triền miên
Nỗi buồn đôi khi bất chợt
Ấy là lúc ra về - tối mịt
Còn một phong thư chửa đến tay người...

Còn một phong thư chửa đến tay người
Là sáng hôm sau phải dậy sớm rồi
Không cần đi về phía những lời mời
Tôi đi dọc những niềm mong đợi.

Bảo Lý - Bắc Lý - 1976

Vắng

Tay em nổi lửa
Thắp hồng ban mai
Anh say sóng sánh thơm hoài chè sen.

Tay em vò, rũ
Móm sông sóng tràn
Áo cũ anh mặc thơm lan sang người

Tay em cài cửa
Áng im phòng loan
Anh nằm ấm ngủ tròn ngoan giấc nồng

Một tuần em vắng
Anh chín nhớ mong
Cay xè khói toả, gió lồng rối chân.

Cổng máy kéo Lý Nhân - 1980

Hạt

Cho tuổi 53

Tôi gieo hạt thứ năm ba
Đất cần ngày tháng vênh qua tiết hè
Chưa mầm đã chớm thu kè
Heo may tốp vỏ. Lạnh tê mưa dầm*

*Năm hai hạt trước phù vân
Vườn con bạc lá mấy lần đỏ hoa
Cây lành cành cộc cành la
Rễ siêng nổi ước phù sa mát bồi*

*Trái thơm, Trời động lòng mời
Tôi gieo cái mảy mong đời nảy cây...*

* 49 chưa qua, 53 đã tới (Ngạn ngữ)

LỜI BẠT

Nắng mưa. Cái hiện tượng thiên nhiên cứ lặp đi lặp lại để bao thi nhân vấp vào đời mình. Ai như Nguyễn Bính than thở : “Gió mưa là bệnh của trời”... để hôm nay, có một người lâm lũi đi tìm cái tôi của mình, đi tìm cảm hứng thi ca giữa mưa.

Người thơ ấy, đầu từ thập kỷ 70, vừa chân ướt chân ráo, khoác ba lô rời chiến trường tìm về quê hương. Anh gõ cửa các toà báo, rồi đậu lại làm người thợ đường dây trong ngành Bưu điện. Chính cái nghề soạn thư, nối dây đã đưa anh đến một xóm nhỏ, cái tổ ấm sinh thành bên bờ sông Châu. Từ tổ ấm ấy, người thợ kiêm ông thợ đục lều, ngày ngày bên ấm trà, chén rượu, bạn bè nghe anh đọc những câu thơ còn ngổn ngang như những nét chạm khắc trên vân gỗ. Những câu thơ như những luống cày chắc nịch đóng vào tờ giấy thời gian, tạo cho thơ anh nét riêng gân guốc, sắc nhọn.

Cũng từ căn nhà nhỏ, có giậu cúc tần, một đêm nào đó, sau cái chí chát ồn ã thường ngày, tiếng đàn bầu cất lên, những câu thơ gồ ghề qua giọng ngâm của các nghệ sĩ truyền âm vào không gian để bạn bè, những người đồng đội, và người yêu thơ biết anh vẫn lao động miệt mài bên trang giấy.

Người thơ ấy là **Trần Tiến Nhu**.

Với thâm niên trên một phân tử thế kỷ lao động nghệ thuật, là hội viên thơ của ba hội Văn học Nghệ thuật Hà Nam Ninh, Nam Hà, Hà Nam.

Ôi ! Để đứng được tên mình trên một bài thơ đã khó, trên một trang thơ đông mặt bạn bè càng khó. Và, để có

một tập thơ cho người yêu thơ chặt vật biết nhường nào. Thi sĩ Xuân Diệu từng nói : “Com áo đầu đũa với khách thơ”, đúng với ai thì chưa rõ, nhưng với nhà thơ Trần Tiến Như, là một tiền định.

Công việc làm thơ chưa ai bảo là dễ. Để có một tập thơ đầu tay, chọn trong số một phần năm các bài thơ đã công bố, mà quá nửa đời người vẫn đầu trần, chân đất đi giữa màn mưa nhân gian quá là nghị lực. Anh cứ lặng lẽ sống chân thật, tự mình làm đầy lên những ý nghĩ nhân văn. Đó là chất thơ không dễ gì có được.

Có người định nghĩa : Thơ là nhớ lại một cảm xúc đã qua và nảy sinh những cảm xúc mới. Dẫu rằng ngày mai trời còn mưa, những tin ở tình người nhân hậu như câu thơ này :

... Tình người không phải sấm.

Ai cửa đóng then cài.

Thơ đã mở cửa, như người láng giềng trong lúc tắt lửa tối đèn, như người bộ hành nhận ra ánh lửa của ngôi nhà quen thuộc bên đường... Người thơ lại yên lòng đi tiếp hành trình của mình, không bao giờ ngưng nghỉ.

Khi ý thức được những giá trị của thơ - ngôi đền thiêng trí tuệ. Khi ý thức được trên mảnh đất mình đang sống có một từ trường thơ mạnh mẽ hút lòng người như Nguyễn Khuyến, Tú Xương, Nguyễn Bính... Và để góp một tiếng thơ riêng, người làm thơ phải biết trả giá. Dư vị của tập thơ này hẳn còn đọng lại cho ai đã có lần đọc nó, và thâm thốt lên : Bao giờ trời mới tạnh mưa...

Hà Nội, 25-10 Kỷ Mão

NGUYỄN THẾ VINH

Nhà thơ - Phó tổng biên tập Tạp chí Sông Châu
Trưởng bộ môn thơ Hội VHNT Hà Nam